

نکاتی در مورد چک

برگشت زدن چک

هنگامی که برای دریافت وجه چکی که در اختیار دارید به بانک مراجعه می‌نمایید، اگر متوجه شدید حساب فرد صادر کننده فاقد موجودی بوده یا موجودی حساب کمتر از مبلغ چک شما است و یا به دلایل دیگری مثل مغایرت امضا و نظایر آن، چک غیر قابل پرداخت است، بایستی از بانک تقاضا نمایید گواهینامه عدم پرداخت وجه چک صادر نموده و به عبارت دیگر، چک را برگشت بزنند. این کار مقدمه اقدامات بعدی شما برای احقاق حق بوده و بدون آن، امکان مراجعه به دادسرا یا دادگاه را نخواهید داشت. ضمن این که برگشت خوردن چک، در شبکه بانکی برای صادرکننده مشکلاتی را ایجاد می‌نماید که باعث خواهد شد رغبت کمتری به تکرار این عمل داشته باشد و لاقلاً در آینده، از صدور چک بلامحل خودداری نماید.

چند نکته:

۱- دقت فرمایید در گواهی عدم پرداخت وجه چک، حتماً تاریخ صدور گواهینامه، مشخصات چک و حساب مربوطه، علت برگشت خوردن چک و مشخصات دارنده حساب و صادر کننده قید شود. همچنین در صورتی که حساب متعلق به یک شخص حقوقی (یعنی شرکت، مؤسسه و امثال آن) است، حتماً باید نام امضا کننده یا امضا کنندگان در جلوی عبارت "صادره به امضای" ذکر شود. زیرا در این حالت، علاوه بر خود شرکت یا مؤسسه، علیه امضا کننده یا امضا کنندگان نیز می‌توان اقدام قانونی نمود.

۲- اگر حساب صادر کننده دارای موجودی بوده اما کمتر از رقم چک باشد (اصطلاحاً کسر موجودی داشته باشد) می‌توانید از بانک درخواست نمایید که موجودی حساب را به شما داده و بابت باقیمانده مبلغ چک، گواهینامه عدم پرداخت وجه صادر کند. در این حالت، اصل چک نزد بانک می‌ماند و فرم مخصوصی به شما می‌دهند که هم جای چک را می‌گیرد و هم جای گواهی عدم پرداخت را. البته کارمندان بانک بعضاً از انجام این کار طفره می‌روند و اظهار میکنند که باید اول کسری را واریز نمایید تا کل رقم را به شما پرداخت نمایند. این اظهار درست نبوده و قانونی نیست. بنابراین در چنین مواردی حتماً بر پرداخت موجودی و صدور گواهی بابت کسری آن اصرار نمایید و در صورت نیاز با رئیس شعبه ملاقات نموده یا حتی با بازرسی بانک تماس بگیرید.

۳- شعبه بانکی که چک را در آنجا برگشت می‌زنید، در تعیین محل دادگاه یا دادسرای رسیدگی کننده مؤثر خواهد بود. بنابراین بهتر است چک را در بانکی که در شهر محل اقامتتان و ترجیحاً در منطقه شهرداری محل سکونت شما قرار دارد برگشت بزنید تا بتوانید در دادسرا یا دادگاه نزدیک به خود، اقدامات قانونی را پیگیری و دنبال نمایید.

۴- زمان برگشت زدن چک (خواه حقوقی و خواه کیفری) مهم است. در این مورد در جای خود توضیح خواهیم داد.

قسمت سوم: چک کیفری و چک حقوقی

حتماً عبارات "چک کیفری" و "چک حقوقی" و اظهار نظرهایی در مورد این که کدامیک بهتر است و ... به گوش شما نیز رسیده است. اما واقعاً چک چه زمانی حقوقی و چه هنگام کیفری است و تفاوت این دو در عمل چیست؟

۱- چک کیفری: چک کیفری چکی است که به شما (دارنده چک) امکان میدهد علیه صادر کننده در دادسرا شکایت کیفری (اعلام جرم) نمایید. به عبارت دیگر، صادرکننده چنین چکی مجرم محسوب شده و به دلیل صدور چک بلامحل یا پرداخت نشدنی، به مجازاتهایی از قبیل حبس و محرومیت از داشتن دسته چک محکوم خواهد شد. چک، زمانی کیفری است که اولاً تاریخ بر روی آن نوشته شده و بدون

تاریخ نباشد؛ ثانیاً تاریخی که بر روی چک درج شده، واقعی باشد. یعنی چک وعده دار نباشد و به عنوان مثال، اگر چک در تاریخ ۱۶ مهر ماه ۱۳۹۴ نوشته میشود، همان تاریخ ۱۶ مهر نود و چهار روی آن نوشته شده و در همان تاریخ ۱۶/۷/۱۳۹۴ نیز به شما تسلیم شده باشد؛ ثالثاً پرداخت وجه چک منوط به شرطی نباشد یعنی بدون قید و شرط باشد (خواه چنین شرطی در متن چک نوشته شده یا بصورت دیگری ثابت گردد) و بالأخره این که چک بابت تضمین صادر نشده باشد (چه بصورت نوشته در متن چک و چه به هر صورت دیگر ثابت شود).

علاوه بر این، دارنده چکی که دارای شرایط فوق می باشد، باید از تاریخ چک ظرف شش ماه به بانک مراجعه نموده و آن را برگشت بزند و پس از برگشت زدن نیز (خواه در اوایل مهلت شش ماهه فوق برگشت بزند و خواه در انتهای آن) ظرف شش ماه شکایت کیفری خود را طرح نماید؛ وگرنه حق شکایت کیفری از بین رفته و چک، حقوقی خواهد شد.

همان گونه که توضیح دادیم، امتیاز مهم چک کیفری آن است که دارنده، میتواند از صادر کننده شکایت کیفری نموده و او را به زندان بباندازد و تا زمانی که صادر کننده اصل مبلغ چک و خسارت تأخیر را به وی پرداخت ننموده یا به صندوق دادگستری نسپرد و یا رضایت دارنده را به نحو دیگری جلب ننماید، مجازات وی رفع نخواهد شد و انجام چنین شکایتی، بدون نیاز به پرداخت هزینه دادرسی (تمبر) آنچنانی، انجام میشود. در حالی که برای اقدام حقوقی، باید سه در صد رقم چک بعنوان هزینه دادرسی به دادگاه پرداخت شود که گاه، مبلغ قابل توجهی خواهد شد.

اصول نگارش چک

بسیاری از بزرگترین مدیران کشور ما با سالها سابقه، اصول نگارش و خطرات چک را نمی دانند. متن ذیل تنها بخشی از اصول نگارش چک است.

۱- تاریخ و مبلغ چک را حتماً، هم به حروف و هم به عدد بنویسید.

۲- بر روی مبلغ عددی و حروفی را با چسب شیشه ای پوشانده و با ناخن روی آن را خط بباندازید تا در صورت برداشتن چسب، جوهر را از روی چک جدا کند.

۳- هرگز در هنگام نگارش چک، خودکارتان را عوض نکنید (حتی دو خودکار هم رنگ). چرا که جاعل بعداً می تواند ادعا کند که خودکار سومی هم در کار بوده است.

گاهی دیده می شود کلاهبرداران مخصوصاً خودکار تمام شده ای را به شما داده که بسرعت جوهرش تمام شده و مجبور شوید قسمتی از متن چک را با خودکاری دیگر بنویسید

۴- یک اشتباه متداول، استفاده از خودکار دیگران است. هرگز از خودکار کسی که می خواهید چک را با او بدهید استفاده نکنید. حتماً برایتان پیش آمده که در هنگام نگارش چک، طرف مقابل فوراً خودکارش را بطرفتان می گیرد. هرگز قبول نکنید!!! چون بعداً با همان خودکار چکتان دستکاری می شود.

۵- اگر زیاد چک مینویسید از قلمی منحصر بفرد با رنگی خاص استفاده کنید. (رنگ مشکی و رنگ آبی براحتی قابل ساخت و جعل است)

- ۶- یکی از اشتباهات رایج در نگارش چک این است که قسمتی از متن چک را به طرف مقابل می سپاریم تا بنویسد . بعنوان مثال تاریخ ها را میزند و چک را جهت درج مبلغ و امضا به شما می دهد . یا مبلغ چک را نوشته و از شما می خواهد آن را امضا نماید
- در اینصورت بعدها ، بازهم می تواند چک را دستکاری کند و شما نمی توانید ثابت کنید که بعدا اینکار را کرده چون اطلاعات دیگر چک هم بدست او نوشته شده است .
- ۷- در صورتی که چک خط خوردگی ندارد ، حتما درج نمایید "بدون خط خوردگی" و در صورتی که دارای خط خوردگی است حتما ، میزان و موارد خط خوردگی را در پشت چک کامل توضیح دهید .
- ۸- در صورت عقد قرارداد ، حتما مبلغ ، تاریخ و شماره چک را در قرار داد درج کرده و تصاویر چکها را پیوست نمایید .
- ۹- بعضی چک ها ۲ امضا بوده (حتما دو نفر باید امضا کنند) و یا بدون مهر فاقد اعتبارند (معمولا در شرکت ها) . این یکی از فرصت های کلاهبرداری است .
- خیلی مواقع صادر کننده چک بقصد پرداخت نکردن یا دیرتر پرداخت کردن چک ، مخصوصا این موضوع را پنهان می کند و چک را امضا کرده و تحویل شما می دهد .
- مسئله این چک نقد نخواهد شد و تنها راه شما، شکایت حقوقی (طولانی مدت) از اوست که در آخر هم مدعی می شود که در آن لحظه فراموش کرده بودم که این چک بدون مهر فاقد اعتبار است .
- پس در زمان قرارداد و گرفتن چک ، از صادره کننده بخواهید درج کند که این چک دو امضا نبوده و نیاز به مهر ندارد . در این صورت، اگر این مشکل پیش بیاید ، می توانید از وی بخاطر کلاهبرداری و فریب شکایت نمایید .
- ۱۰- هرگز چک را جهت اصلاح ، تعویض ، و ... در اختیار ، صادر کننده قرار ندهید . چون در اختیار داشتن چک توسط صادرکننده بمعنای پرداخت دین است . یعنی صادرکننده می تواند مدعی شود که وجه چک را پرداخته و چک را پس گرفته است . و این شما میاید که باید ثابت کنید که اینطور نبوده است که کار بسیار مشکل و زمانبری است .
- ۱۱- اگر تاریخ چک شما با تاریخ تحریر (نوشتن) قرارداد یکی باشد ، می توانید بصورت کیفری آن را دنبال کنید ولی اگر تاریخ چک بعد از تاریخ قرارداد باشد چک شما وعده دار و حقوقی است .
- ۱۲- حتی المقدور چک را حامل نکشید و سعی کنید در وجه شخص خاصی چک را صادر نمایید تا هر کسی (شرخر) نتواند ادعا کند که چک مال اوست .
- ۱۳- اگر در متن چک کلمه "بابت" درج شود و یا شرطی درج گردد ، چک شما منوط به اجرا و اثبات آن می گردد . مثلا : در وجه آقای بعنوان ضمانت قرارداد ...
- در این موارد چک حقوقی شده و دریافت آن مشکل خواهد شد پس بخواهید که در متن چک نوشته نشود بابت
- ۱۴- بخاطر داشته باشید کشیدن چک سفید امضا ، تخلف محسوب می شود
- ۱۵- صادر کننده در حضور شما چک را بنویسد و امضا کند وگرنه احتمال دارد کسی دیگر آنرا نوشته و بعد صادر کننده منکر شود و ادعای فقدان یا سرقت بکند.